

Osnovna autorova teza jest da specifičnosti društvenog razvitka (historijske i kulturne) čine objektivni temelj specifičnosti agrarne politike i modela u poljoprivredi. Komparirajući pojedine karakteristike — tipološkim pristupom — Bergmann smatra da su kolektivizirani oblik organizacije u poljoprivredi cija, narodne komune, kibutki, samo prihvatljiv za pojedine zemlje. U daljnjem se razvitku ne očekuje ukidanje kolektivističke privrede, jer je došlo do demokratizacije i zajedničke svijesti o prihvatljivosti takva oblika u ostvarenju vlastitih ciljeva, kao što se ne može očekivati niti ukidanje privatnoga (ili njegovo širenje u Jugoslaviji), jer je ono našlo svoje mjesto u privredi ove zemlje, a njegovo širenje je limitirano.

Bergmannova knjiga »Agrarna politika i poljoprivreda socijalističkih zemalja«, pisana je veoma sažeto i stručno. Ona prikazuje osnovne momente razvitka pojedinih zemalja, promjenu struktura i politiku, sve potkrijepljeno sa preko 140 tablica i grafikona. Vrlo su interesantne njegove usporedbe nekih oblika organizacije u poljoprivredi, što za čitaoce koji se i bave ovom problematikom može biti veoma korisno. Iako je u nekim objašnjenjima autor pomalo štur, to ne bismo uzeli kao nedostatak jer (podacima) čitaoća navodi na razmišljanje.

Knjigu preporučujemo osobito studentima u okviru kolegija »Sociologija naselja« kao korisnu literaturu i izvor podataka, koje će inače teže naći sistematizirane. Bilo bi korisno kad bi postojala mogućnost da se ova knjiga prevede.

Ivan Cifrić

Grupa autora

OD UDRUŽENOG RADA DO ASOCIJACIJE SLOBODNIH PROIZVOĐAČA I i II

Naše teme, Zagreb, 1975. 215 + 213 str.

Nešto preko godinu dana poslije savjetovanja, koje su organizirali Gradski komitet i Komisija za idejno-političku i organizacionu izgradnju Saveza komunista Gradske konferencije SKH Zagreba i Istraživački, izdavački i obrazovni centar »Naše teme«, ugledali su svjetlost dana materijali »studioznih saopćenja

i diskusija« s ciljem da čitateljima omogućе »dublje ovladavanje teorijom procesa udruživanja rada i praksom organiziranja na toj osnovi« (5). Sama činjenica da su među koricama od dvije simpatično opremljene knjige prilozi trideset autora govori o značajnoj obuhvatnosti i interdisciplinarnosti pristupa udruženom radu koji »nije tek puka ustavno-pravna kategorija niti pak samo buduća praksa našeg društvenog života, nego, kao revolucionarno opredjeljenje, istovremeno znači i sadašnju etapu ostvarenja Marxovih ideja na putu izgradnje asocijacije slobodnih proizvođača« (5).

Prvu knjigu čine slijedeći prilozi: Vladimir Bakarić »Prema asocijaciji slobodnih proizvođača« (uvodno saopćenje na savjetovanju); Milka Planinc »Zadaci Saveza komunista u ovoj etapi revolucije«; Leon Geršković »Teze za »političko-ekonomski sistem po Ustavu 1974.«; Dragomir Vojnić »Udruženi rad i razvoj privrednog sistema«; Ante Lešaja »Udruženi rad u robnoj privredi socijalističkog društva«; Drago Gorupić »Samoupravno udruživanje rada u privredi« Pero Jurković »Udruženi rad — nosilac ekonomske politike«; Dragomir Drašković »Udruženi rad — istorijski nov proces društvene proizvodnje«; Ivan Sifter »Od poduzeća, OOUR-a, do udruženog rada«; Josip Županov »Udruženi rad i hipoteka grupnog poduzetništva«; Mirko Car »Unutrašnji sistem u samoupravnoj organizaciji udruženog rada i njegove funkcije«; Ivo Burić »O nekoliko praktičnih pitanja socijalističke afirmacije minulog rada«; Ivan Cifrić »Neki aspekti udruženog rada i udruživanje individualnih poljoprivrednih proizvođača« i Helmut Landher »Ekonomska morfologija i uloga udruženog rada kao predmeti istraživanja«.

U drugoj knjizi, koja po obujmu ne zaostaje za prvom, nalaze se radovi: Jakov Blažević »Samoupravna socijalistička demokracija i odumiranje države«, Marinko Gruić »Savez komunista — organizacija radničke klase«, Dušan Bilandžić »Praktične dileme u ostvarivanju društvene uloge organizacija Saveza komunista«, Jovan Mirić »Savez komunista, interesi, udruženi rad«, Ivan Perić »Udruženi rad i socijalistička demokracija«, Mile Maksić »Radnička kontrola — faktor jačanja razvoja samoupravnih socijalističkih odnosa«, Matko Meštrović »Udruženi rad i znanstveno-tehnološka revolucija«, Mirko Bošnjak »Kulturna

politika u uvjetima udruženog rada«, Muzafer Hadžagić »Kultura u udruženom radu«, Davor Šošić »Sredstva masovnog informiranja i udruženi rad«, Predrag Matvejević »Marksizam, estetika, kritika«, Vlado Mađarević »Sloboda stvaranja i društvena svijest«, Stjepan Halađin »Marksističko obrazovanje i naš odgojno-obrazovni sistem«, Antun Petak »Društvena svijest i marksističko obrazovanje«, te diskusije Predraga Vranicog i Vanje Sutlića. Jedino diskusija Stipe Šuvara nije, iz nepoznatih razloga, objavljena u ovom zborniku.

Nije lako dati neku jedinstvenu i temeljitiju ocjenu o ukupnom domašaju ovog zbornika. Nećemo pogriješiti ako kažemo da je osnovna njegova vrijednost što u sebi nosi ideju-vodilju za strateško osvjetljavanje kako teorijsko-idejnih tako isto i akciono-političkih aspekata borbe za revolucionarnu transformaciju radnika-samoupravljača i njegova sistema-samoupravnog socijalizma u *asocijaciju slobodnih proizvođača*. Otud je i njegova težnja da današnju etapu samoupravnog socijalističkog društva pokuša »smjestiti u vrijeme i prostor, da je prikaže kao sponu između prošle etape i one buduće etape« (V. Bakarić, 11) dobila pravi smisao.

Zbornikom »Od udruženog rada do asocijacije udruženih proizvođača« bit će obogaćena svaka marksistička i angažirana biblioteka.

Sava Bogdanović

SOCIOLOGIJA SELA, BR. 46/1974.

Strana 161. (tematski broj)

Centar za sociologiju sela, grada i prostora
Instituta za društvena istraživanja
Sveučilišta u Zagrebu

Redakcija »Revije za sociologiju« nije u svom planu imala namjeru prikazivati domaće časopise iz jednostavnog i prihvatljivog razloga: prikazuju ih ostali časopisi. Međutim, smatra opravdanim da upozori čitatelje na jedan veoma zanimljiv i vrijedan tematski broj »Sociologije sela« posvećen problemu mješovitih gospodarstava i seljaka-radnika.

Pojava mješovitih domaćinstava i seljaka-radnika je masovna i u razvije-

nim i u nerazvijenim zemljama. U posljednjih desetak godina interes za njeno izučavanje je veoma porastao, iako je to još uvijek nedovoljno da bi se točno utvrdili njihova uloga i značenje. Posljedica nedovoljne istraženosti su brojne kontroverzne ocjene mješovitih gospodarstava i seljaka-radnika. Definicije ovih pojava su također još veoma šarolike.

I u Jugoslaviji su mješovita gospodarstva i seljaci-radnici bili okrnuti u nekim istraživanjima. S obzirom da oni čine 38% od svih individualnih poljoprivrednih gospodarstava, dosadašnja parcijalna istraživanja nisu im ni izdaleka posvetila dovoljno pažnje. Ovaj propust želi nadoknaditi Centar za sociologiju sela, grada i prostora s projektom koji je sada u toku. Kao pripremni materijal za istraživanje sakupljeni su radovi najeminentnijih evropskih i naših istraživača. Jedan dio tih radova objavljen je u ovom broju »Sociologije sela«.

Prvi prilog u časopisu je članak u svijetu priznatog stručnjaka za pitanja mješovitih gospodarstava prof. Krašovca koji govori o problemima njihovog istraživanja. Talijanski autor prof. C. Barberis obrađuje porijeklo, definicije i rasprostranjenost ovog oblika poljoprivrede. U slijedećem tekstu V. Cvjetičanin daje kritički osvrt na poslijeratne radove naših autora o mješovitim gospodarstvima i seljacima-radnicima. Dr J. Sparavalo piše o mješovitoj poljoprivredi u Bosni i Hercegovini. M. Štambuk analizira neka obilježja mješovitih gospodarstava na osnovu podataka naše službene statistike. Prof. D. Galaj o stvarnosti i perspektivama djelomičnih poljoprivrednika u Poljskoj. Zatim slijedi prijevod studije koju je za FAO izradila grupa eksperata na osnovi nekoliko nacionalnih izvještaja, Mr R. First-Dilić i dr V. Puljiz donose izvještaje o istraživanjima mješovitih gospodarstava i seljaka-radnika u SAD i Velikoj Britaniji, odnosno u Francuskoj. A. A. Diaz piše o problemu seljaka-radnika i mješovitih gospodarstava u Meksiku.

Na kraju se nalazi odabrana bibliografija naših i stranih autora o ovim problemima.

(Napomena: tematski brojevi »Sociologije sela« imaju poseban ovtak.)

M. Š.